

LV

LV

LV



EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 18.9.2008
COM(2008) 566 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Daudzvalodība: Eiropas priekšrocība un kopīga apņemšanās

{SEC(2008) 2443}
{SEC(2008) 2444}
{SEC(2008) 2445}

SATURS

1.	Ievads	3
2.	Plašākas un daudzveidīgākas Eiropas Savienības uzdevumi	4
3.	Mērķi	5
4.	Daudzvalodība starpkultūru dialogam un sociālajai kohēzijai	5
4.1.	Visas valodas ir vērtīgas	6
4.2.	Valodas šķēršļu pārvarēšana vietējā mērogā	6
5.	Daudzvalodība labklājībai	7
5.1.	Valodas un konkurētspēja	7
5.2.	Valodas un nodarbinātības iespējas	8
6.	Mūžizglītība	9
6.1.	Vairāk iespēju apgūt vairākas valodas	9
6.2.	Efektīva valodu mācīšana	10
7.	Plašsaziņas līdzekļi, jauna tehnoloģija un tulkošana	11
8.	Daudzvalodības ārējā dimensija	13
9.	Īstenošana	13
10.	Secinājumi	14

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Daudzvalodība: Eiropas priekšrocība un kopīga apņemšanās

Valodu daudzveidība ir izaicinājums Eiropai. Taču, mūsdiā, šis izaicinājums ir vērtīgs. (Amins Māluks, Radošās inteliģences grupa starpkultūru dialoga veicināšanai.)

1. IEVADS

Daudzu valodu harmoniska līdzāspastāvēšana Eiropā izteikti simbolizē Eiropas Savienības centienus būt vienotiem dažādībā, un tas ir viens no Eiropas projekta stūrakmeņiem. Valodas nosaka personas identitāti, bet tās ir arī kopīgā mantojuma daļa. Tās var vienot cilvēkus un atvērt durvis uz citām valstīm un kultūrām, veicinot savstarpēju sapratni. Sekmīga daudzvalodības politika var uzlabot iedzīvotāju iespējas dzīvēt: tā var palielināt viņu nodarbinātības iespējas, sekmēt pakalpojumu un tiesību pieejamību, kā arī veicināt solidaritāti ar pastiprināta kultūru dialoga un sociālās kohēzijas starpniecību. No šāda viedokļa valodu daudzveidība var kļūt par vērtīgu priekšrocību, kas kļūst arvien svarīgāka mūsdienu globalizētajā pasaulē.

Komisijas atjauninātajā sociālajā programmā, ko pieņēma 2008. gada 2. jūlijā, ir izklāstīta jauna pieeja, kā pielāgoties pārmaiņām mūsdienu globalizētajā pasaulē, pievēršoties iespēju, pieejamības un solidaritātes pamatprincipiem. Daudzvalodīgā Eiropas Savienībā tas nozīmē, ka i) ikvienam nepieciešama iespēja pienācīgi sazināties, lai īstenotu savu potenciālu un vislabākajā veidā izmantotu modernas un inovatīvas Eiropas Savienības piedāvātās iespējas; ii) ikvienam jābūt pieejamai atbilstoši valodu apmācībai vai citiem līdzekļiem, kas palīdz sazināties, lai valoda neradītu nevajadzīgus šķēršļus dzīvošanai, strādāšanai vai saziņai Eiropas Savienībā; iii) ievērojot solidaritātes principu, arī tiem, kuri nevar apgūt citas valodas, nodrošināmi atbilstoši saziņas līdzekļi, kas darītu pieejamu daudzvalodu vidi.

Komisijas 2005. gada paziņojumā *Jauna daudzvalodības stratēģija*¹ no jauna tika apstiprināta valodu daudzveidības vērtība, kā arī konstatēta nepieciešamība izstrādāt plašāku daudzvalodības veicināšanas politiku² saskaņā ar neatkarīgās Augsta līmeņa darba grupas daudzvalodības jautājumos ieteikumu³. Šo analīzi apstiprināja plašās apspriedēs⁴ 2007. un 2008. gadā; tajās ietilpa apspriedes tiešsaistē, kurās saņēma vairāk nekā 2400 atbilžu, un divu padomdevēju grupu darbs, kuras ziņoja par daudzvalodības ieguldījumu starpkultūru dialogā un par valodu nozīmi uzņēmējdarbībā⁵.

¹ COM(2005), 596.

² Skatīt dienestu darba dokumentu, kas pievienots šim paziņojumam: *Inventory of Community actions in the field of multilingualism*.

³ Skatīt http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html.

⁴ http://ec.europa.eu/education/policies/lang/news/index_en.html.

⁵ http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html.

Komisija ir arī uzklusījusi citas ES iestādes. Eiropas Parlaments ir sniedzis vairākus ziņojumus, kas raisījuši lielu interesi⁶, un tika prasīts arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas un Reģionu komitejas viedoklis⁷. Padomes pirmā ministru konference par daudzvalodību notika 2008. gada 15. februārī, lai sagatavotu plašākas politikas pamatu.

Dalībvalstis pieņem galvenos lēmumus par valodas politiku, tostarp par reģionālo un minoritāšu valodu politiku, kuras visaptverošs pamats paredzēts Eiropas Padomes *Eiropas Reģionālo vai minoritāšu valodu hartā*. Daudzas citas organizācijas pieņem vietēja mēroga lēmumus par valodu jautājumiem: izglītības sniedzēji, reģionu un vietējas iestādes, sociālie partneri, plašsaziņas līdzekļi un pakalpojumu sniedzēji. Komisija saskaņā ar subsidiaritātes principu sadarbojas ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu kopīgus mērķus, un tā atbalsta viņu pūliņus, it īpaši sekmējot apmaiņu ar labu praksi.

Šajā kontekstā, lai sasniegtu Barselonas mērķi, kas ļautu iedzīvotājiem sazināties divās valodās (papildus dzimtajai valodai), Komisija kopš 2002. gada strādā kopā ar dalībvalstīm, konkrēti izstrādājot valodu prasmes rādītāju⁸, nosakot stratēģiskas darbības un ieteikumus un iekļaujot svešvalodu prasmes mūžizglītības pamatprasmju kopumā⁹.

Pamatojoties uz pagājušo gadu panākumiem, šā paziņojuma mērķis ir panākt kvalitatīvas pārmaiņas, piedāvājot plaši pieņemamu un visaptverošu politiku, kas, risinot valodu jautājumu plašākā kontekstā, skar ne tikai izglītības jomu – kā paredzēts ES sociālās kohēzijas un labklājības programmā, kura ietver divus svarīgākos Lisabonas stratēģijas mērķus.

2. PLAŠĀKAS UN DAUDZVEIDĪGĀKAS EIROPAS SAVIENĪBAS UZDEVUMI

Mūsdienu sabiedrība Eiropā saskaras ar straujām pārmaiņām, kas saistītas ar globalizāciju, tehnoloģiju attīstību un iedzīvotāju novecošanu. Svarīga zīme, kas liecina par šīm pārmaiņām, ir pieaugoša eiropiešu mobilitāte – patlaban 10 miljoni eiropiešu strādā citās dalībvalstīs. Cilvēkiem izveidojas arvien vairāk kontaktu ar citām valstīm, un arvien lielāks skaits eiropiešu dzīvo un strādā ārpus savas valsts. Šo procesu vēl vairāk pastiprina nesēnā ES paplašināšanās. Eiropas Savienībā tagad ir 500 miljoni iedzīvotāju, 27 dalībvalstis, 3 alfabēti un 23 oficiālās ES valodas, no kurām dažas lieto daudzviet pasaulē. Vēl aptuveni 60 citas valodas veido ES mantojumu, un tajās runā konkrētos reģionos vai grupās. Turklāt plašs valodu klāsts nācis klāt līdz ar imigrantiem: lēš, ka ES šobrīd dzīvo vismaz 175 tautības¹⁰. Šo un citu faktoru dēļ eiropiešu dzīve kļuvusi starptautiskāka un daudzvalodīgāka.

Lielāka valodu daudzveidība ir priekšrocību un bagātību avots, taču tā rada grūtības, ja nav atbilstošas politikas. Tādējādi var palielināties saziņas problēmas starp dažādu kultūru

⁶ *Eiropas Parlamenta ziņojums ar ieteikumiem Komisijai par Eiropas reģionālajām un mazāk izmantotajām valodām — mazākumtautību valodām ES — saistībā ar paplašināšanos un kultūras daudzveidību* (A5-0271/2003); *Eiropas Parlamenta rezolūcija par imigrantu integrāciju Eiropā, izmantojot daudzvalodu skolas un izglītību* (2004/2267(INI)); *Eiropas Parlamenta rezolūcija par jaunu daudzvalodības pamatstratēģiju* (2006/2083(INI)).

⁷ http://coropinions.cor.europa.eu/CORopinionDocument.aspx?identifier=cd\educ-iv\dossiers\educ-iv-022\cdr6-2008_fin_ac.doc&language=EN un http://www.eesc.europa.eu/documents/opinions/avis_en.asp?type=en.

⁸ COM(2005) 356; COM(2007), 184; 2006/962/EK.

⁹ COM(2003) 449, Valodu apguves un valodu daudzveidības sekmēšana: rīcības plāns 2004.–2006. gadam. COM(2005) 596, Jauna daudzvalodības pamatstratēģija. Skatīt arī ziņojumu par rīcības plāna īstenošanu, COM(2007)554.

¹⁰ *Eurostat, Europe in figures: Eurostat Yearbook 2006-2007*, Luksemburga, 2007.

cilvēkiem un paplašināties sociālā sašķeltība, nodrošinot daudzvalodīgiem cilvēkiem labākas dzīves un darba iespējas, bet atstumjot vienvalodīgos iedzīvotājus. Tā var traucēt ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem pilnībā izmantot vienotā tirgus sniegtās iespējas un varbūt pat mazināt viņu konkurētspēju ārzemēs. Turklāt tā var radīt šķēršļus veiksmīgai pārrobežu administratīvai sadarbībai starp ES dalībvalstīm un efektīvi strādājošiem vietējiem dienestiem, piemēram, slimnīcām, tiesām, nodarbinātības centriem utt.

Pašreizējais uzdevums ir līdz minimumam samazināt šķēršļus, ar kuriem saskaras ES iedzīvotāji un uzņēmumi, un palīdzēt tiem izmantot daudzvalodības radītās priekšrocības. Ir arī jāparāda, ka valodas var būt priekšrocība, kas sniedz labumu visai Eiropas sabiedrībai.

3. MĒRĶI

Šis paziņojums ir vērsts uz cilvēkiem: viņu spēju lietot vairākas valodas, viņiem sniegtajām kultūras un aktīva pilsoniskuma iespējām, labākas saziņas priekšrocībām, iekļautībai un plašākām nodarbinātības un uzņēmējdarbības iespējām. Tādēļ galvenais mērķis **ir veidot izpratni par ES valodu daudzveidības vērtību un iespējām un rosināt šķēršļu novēršanu starpkultūru dialogam.**

Šajā ziņā īpaši svarīgs instruments ir Barselonas mērķis – **saziņa dzimtajā valodā un vēl divās valodās.** Jāpieliek lielākas pūles, lai šo mērķi varētu sasniegt attiecībā uz visiem iedzīvotājiem.

Lielā Eiropas sabiedrības daļā arī ir vajadzīgi konkrēti pasākumi, jo tā joprojām nevar izmantot daudzvalodības priekšrocības, piemēram, iedzīvotāji, kuri prot tikai vienu valodu vai vēl nav apguvuši pirmo svešvalodu, tie, kuri pametuši skolu, gados vecāki iedzīvotāji un citi pieaugušie, kas vairs nemācās. Ir jārod jauni mācību risinājumi šīm konkrētajām grupām, izmantojot izglītojošo atpūtu, plašsaziņas līdzekļus un tehnoloģiju, kā arī piemērotus rakstiskās un mutiskās tulkošanas pakalpojumus. Ir jāiegulda vairāk darba, lai palīdzētu pieaugušajiem un jauniešiem profesionālajā izglītībā un apmācībā apgūt valodas, piemērojot mācības viņu personīgajām vajadzībām un apguves stilam.

Lai, izmantojot pieejamos resursus, nodrošinātu, ka daudzvalodība tiek iekļauta vairākās ES politikas jomās, ieskaitot tādas jomas kā mūžizglītība, nodarbinātība, sociālā iekļautība, konkurētspēja, kultūra, jaunatne, civilā sabiedrība, pētniecība un plašsaziņas līdzekļi, ir jādarbojas saskaņoti. Turpmākajās nodaļās aprakstīti svarīgākie šīs **iekļaujošās pieejas** aspekti; tā ir vērsta uz daudzvalodības sfēras paplašināšanu, iekļaujot to sociālās kohēzijas un labklājības jomā, t.i., lai veidotu sekmīgus uzņēmumus, ieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus, konkurētspējīgu uzņēmējdarbību un tirdzniecību, nodarbinātības iespējas, integrāciju, labklājību un brīvā laika pavadīšanas iespējas ikdienas dzīvē un vidē.

4. DAUDZVALODĪBA STARPKULTŪRU DIALOGAM UN SOCIĀLAJAI KOHĒZIJAI

Katra no daudzajām valsts, reģionālajām, minoritāšu un migrantu valodām, kuras lieto Eiropā, papildina mūsu kopējo kultūras mantojumu. Tajā jādalās, lai veidotu dialogu un savstarpēju cieņu. ES ir vairākas jomas, kurās iedzīvotāji veiksmīgi apvieno vietējas vai reģionālas valodas lietošanu ar valsts valodu, vienlaikus gūstot labas sekmes arī svešvalodās. Daudzvalodīgi cilvēki ir vērtīga priekšrocība, jo tie vieno dažādas kultūras.

4.1. Visas valodas ir vērtīgas

Pašreizējā palielinātas mobilitātes un migrācijas situācijā valsts valodas(-u) zināšanas ir veiksmīgas integrācijas pamats, un tām ir būtiska nozīme sabiedrībā. Tādēļ cilvēkiem, kuri dzīvo citā valstī, būtu jāiekļauj šīs valsts valoda savā valodu kombinācijā “dzimtā valoda plus divas svešvalodas”.

Mūsu sabiedrībā ir arī neizmantoti valodu resursi: dažādas dzimtās valodas un citas valodas, ko lieto mājās vai sazinoties vietējā mērogā un ar kaimiņiem, būtu jāvērtē augstāk. Piemēram, bērni ar dažādām dzimtajām valodām (ES vai trešo valstu valodām) skolām nozīmē, ka mācību valoda jāmača kā otrā valoda¹¹, taču viņi var arī motivēt savus klasesbiedrus apgūt citas valodas un iepazīt citas kultūras.

Lai varētu veidot ciešāku saikni starp kopienām, Komisijas padomdevēja grupas daudzvalodības un kultūru dialoga jautājumos¹² ir izveidojusi “personīgās izvēles valodas” koncepciju, kuru būtu lietderīgi papildināt¹³.

4.2. Valodas šķēršļu pārvarēšana vietējā mērogā

Viena no pilsoniskuma pamatiezīmēm ir tāda, ka cilvēki, dzīvojot vietējā kopienā, var izmantot pieejamos pakalpojumus un piedalīties savas apkaimes dzīvē. Tūristiem, ārvalstu strādniekiem vai studentiem un imigrantiem nonākot vietējās kopienās, to attiecīgās valsts valodas zināšanas nereti ir visai ierobežotas. Lai vienkāršotu piekļuvi pakalpojumiem un nodrošinātu sekmīgu integrāciju, dažas kopienas pamatinformāciju dara pieejamu vairākās valodās un izmanto daudzvalodīgu cilvēku spēju būt par kultūru starpniekiem un tulkiem. Īpaši Eiropas lielpilsētas un kūrorti ir guvuši ievērojamu pieredzi, rūpējoties par to ārzemnieku vajadzībām, kas nerunā vietējā valodā. Komisija uzskata, ka tas ir svarīgi, un atbalstīs labas prakses izplatīšanu šajā jomā¹⁴.

Lai uzlabotu pārrobežu pakalpojumu sniegšanu un saņemšanu, vienotos kontaktpunktus, kurus saskaņā ar Pakalpojumu direktīvu¹⁵ līdz 2009. gada beigām izveidos valsts mērogā, rosinās nodrošināt pakalpojumu sniedzējiem citās dalībvalstīs un pakalpojumu saņēmējiem vajadzīgo informāciju vairākās valodās.

Īpaša uzmanība jāpievērš mutiskai un rakstiskai tulkošanai tieslietu jomā¹⁶. Ņemot vērā pieaugošo ES pilsoņu profesionālo un privāto mobilitāti dalībvalstīs, domājams, ka

¹¹ COM(2008) 423, galīgā redakcija, Zaļā grāmata. Migrācija un mobilitāte: ES izglītības sistēmu problēmas un iespējas.

¹² Saistībā ar Eiropas kultūru dialoga gadu (2008) Komisija izveidoja Radošās inteliģences grupu starpkultūru dialoga veicināšanai, kuru vadīja Amins Mālufts; šīs grupas uzdevums bija noteikt daudzvalodības ieguldījumu, grupas ziņojumu skatīt http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html.

¹³ “Tā būs intensīvi apgūta, tekoši runāta un rakstīta valoda (...). Šīs valodas apguve būs ietverta arī tās valsts vai to valstu iepazīšana, kurā runā šo valodu, un ar attiecīgo valodu un tās lietotājiem saistītās literatūras, kultūras, sabiedrības un vēstures iepazīšana.”

¹⁴ Reģionu Komitejas atzinums http://coropinions.cor.europa.eu/CORopinionDocument.aspx?identifier=cdr\educ-iv\dossiers\educ-iv-022\cdr6-2008_fin_ac.doc&language=LV.

¹⁵ Direktīva 123/2006/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū, (OV L 376, 27.12.2006., 36. lpp.).

¹⁶ COM(2008) 329, Ceļā uz Eiropas e-tiesiskuma stratēģiju.

pieprasījums pēc šāda atbalsta palielināsies, jo palielināsies lietu skaits, kurās iesaistītajiem cilvēkiem ir minimālas attiecīgās tiesas valodas zināšanas.

Komisija stratēģiski izmantos atbilstošās ES programmas un iniciatīvas¹⁷, lai tuvinātu daudzvalodību iedzīvotājiem. Tā

- *veiks informācijas kampaņas par valodu daudzveidības priekšrocībām un valodu apgūšanu kultūru dialoga uzlabošanai;*
- *novēros iedzīvotāju valodu prasmes ar valodu rādītāju un Eurobarometer apsekojumu palīdzību;*
- *sadarbojoties ar dalībvalstīm, apmainīsies ar labu praksi, apmācīs tulkus un tulkotājus tieslietu jomā un palīdzēs tiem izveidot tīklu, kā arī izstrādās konkrētus tulkošanas instrumentus, lai piekļūtu dokumentiem un tādējādi uzlabotu tiesu pieejamību.*

Dalībvalstis ir aicinātas

- *panākt, lai Pakalpojumu direktīvā paredzētie vienotie kontaktpunkti darbotos vairākās valodās, sekmējot pārrobežu pakalpojumu sniegšanu;*
- *uzlabot tādu kursu pieejamību, kas paredzēti, lai tie, kuriem uzņēmējas valsts valoda(-as) nav dzimtā valoda, varētu to apgūt.*

5. DAUDZVALODĪBA LABKLĀJĪBAI

Valodas var būt konkurētspējas priekšrocība ES uzņēmējdarbībā. Daudzvalodīgi uzņēmumi ir apliecinājuši, ka valodu daudzveidība un ieguldījums valodu un starpkultūru prasmēs var kļūt par noderīgu labuma un labklājības gūšanas veidu visiem. Dažas Eiropas valodas plaši lieto daudzviet pasaulē, un tās var būt vērtīgs saziņas līdzeklis uzņēmējdarbībā.

Uzņēmējdarbības forums daudzvalodības jomā¹⁸ sniedza ieteikumus konkurētspējas un nodarbinātības iespēju uzlabošanai, labāk pārvaldot valodu daudzveidību. Forums norādīja, ka ES uzņēmumiem arvien svarīgāki kļūst tādi jaunapgūti tirgi kā Brazīlija, Krievija, Indija un Ķīna un ir vajadzīgas atbilstošas valodu prasmes, lai varētu tajos konkurēt. Tādēļ ir jāpanāk, lai daudzvalodība iesakņotos visās stratēģijās, kas vērstas uz cilvēkkapitāla attīstīšanu¹⁹.

5.1. Valodas un konkurētspēja

Komisijas pētījumā par ietekmi, kāda svešvalodu prasmju trūcumam uzņēmumā ir uz ES ekonomiku²⁰, tiek lēsts, ka 11 % no Eiropas Savienības eksportējošiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem zaudē uzņēmējdarbības iespējas valodas šķēršļu dēļ. Lai gan angļu valoda ir pasaulē vadošā uzņēmējdarbības valoda, tieši citas valodas var ES uzņēmumiem nodrošināt

¹⁷ Pievienotajā dienestu darba dokumentā *Inventory of Community actions in the field of multilingualism* sniegts pārskats par esošām darbībām un programmām, kas atbalsta daudzvalodību.

¹⁸ Valodas palīdz uzņēmējdarbībā, 2008. gada jūlijs, http://ec.europa.eu/education/languages/news/news1669_en.htm.

¹⁹ Skatīt COM(2008) 394, Vispirms domāt par mazākajiem. Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akts.

²⁰ *CILT, Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise, 2007*, http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html.

konkurētspējas priekšrocības un ļaut pievērsties jauniem tirgiem. Labāka valodu prasme ir priekšrocība ne vien pārdošanā un mārketingā, bet jebkurā darbībā. Visi uzņēmumi saskaras ar dažādu kategoriju pakalpojumu sniedzējiem un piegādātājiem. Tomēr nereti uzņēmumiem, it īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, trūkst pieredzes un resursu, lai iekļautu valodas savā uzņēmējdarbības plānā.

Daudzvalodīgam darbaspēkam vajadzīgas atbilstošas mācības, lai apgūtu uzņēmuma valodu, savukārt uzņēmumiem jāpieliek lielākas pūles, lai rastu radošus risinājumus, kā izmantot valodu resursus, kuri ir pieejami, bet bieži vien neapzināti multikulturālajā darbaspēkā.

Kā norādīja uzņēmējdarbības forums, uzņēmumi un uzņēmumu apvienības varētu izstrādāt noderīgas stratēģijas dažādām funkcijām paredzētu valodu prasmju uzlabošanai. Šādas valodu pārvaldības stratēģijas labvēlīgi ietekmētu arī “valodu nozari”, kura nodrošina rakstiskas un mutiskas tulkošanas pakalpojumus un daudzvalodīgu tehnoloģiju. Turklāt viņu interesēs būtu ieguldīt valodu apmācībā un kopā ar valsts, reģionu un vietējām iestādēm izveidot partnerību starp valsts un privāto sektoru, tādējādi palīdzot uzņēmumiem, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, finansēt valodu kursus un izstrādāt citas valodu stratēģijas uzlabošanas metodes.

5.2. Valodas un nodarbinātības iespējas

Valodu un starpkultūru prasmes uzlabo iespējas atrast labāku darbu. Īpaši vairāku svešvalodu prasme rada konkurētspējas priekšrocības: uzņēmumi arvien biežāk meklē darbiniekus ar dažādu valodu zināšanām, lai nodarbotos ar uzņēmējdarbību ES un ārzemēs. Tie, kuri prot vairākas valodas, var izvēlēties no plašāka darba piedāvājumu klāsta, ieskaitot piedāvājumus ārzemēs: valodu prasmju trūkums tiek uzskatīts par lielāko šķērslī darbam ārzemēs²¹. Ir empīriski pierādīts, ka vairāku valodu prasme veicina radošumu un inovācijas: daudzvalodīgi cilvēki apzinās, ka problēmas iespējams risināt dažādos veidos atbilstoši dažādam valodu un kultūras mantojumam, un var izmantot šo spēju, lai rastu jaunus risinājumus.

Mobilitātes programmas (piemēram, tās, ko atbalsta Mūžizglītības programma un programma “Jaunatne darbībā”) jādara plaši pieejamas ES iedzīvotājiem²². Studijas vai darbs ārzemēs ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā apgūt citas valodas un iepazīt citas kultūras. *Erasmus* studenti uzskata, ka valodu prasmju uzlabošana ir vislielākā priekšrocība, ko viņi guvuši ārzemēs pavadītajā laikā. Izglītības un apmācības programmām pēc iespējas jāizmanto apmaiņa, partnerības un elektroniskā sadraudzība ar skolām citās valstīs.

²¹ COM(2007) 773, galīgā redakcija, Mobilitāte — instruments darbavietu skaita un kvalitātes palielināšanai. Eiropas darba mobilitātes rīcības plāns (2007.–2010.g.).

²² *Making learning mobility an opportunity for all*, 2008. gada jūlijs, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf.

Komisija

- *veicinās studentu, mācekļu, darbinieku un jaunu uzņēmēju mobilitāti;*
- *izplatīs patlaban notiekoša pētījuma rezultātus par saikni starp valodu prasmēm, radošumu un inovācijām;*
- *izveidos pastāvīgu uzņēmumu labas prakses apmaiņas platformu, apkopojot uzņēmumu, sociālo partneru, tirdzniecības organizāciju, tirdzniecības palātu, tirdzniecību popularizējošo organizāciju, skolu un izglītības iestāžu būtisko informāciju.*

Dalībvalstis ir aicinātas

- *novērtēt ārpus formālās izglītības sistēmas gūtās valodu prasmes un turpināt to izkopšanu;*
- *rosināt tirdzniecību popularizējošās organizācijas izstrādāt konkrētas, īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem paredzētas programmas, kurās iekļauta valodu apmācība;*
- *papildināt ES mobilitātes programmas ar konkrētu atbalstu valsts un vietējā mērogā.*

6. MŪZIZGLĪTĪBA

Līdz šim virzību uz mērķi “dzimtā valoda plus divas svešvalodas” lielākoties varējuši izmantot vispārīzglītojošo skolu skolēni, savukārt profesionālajā izglītībā piedāvātās valodu apguves iespējas ir ļoti ierobežotas, ja tādas vispār ir. Ņemot vērā to, ka mazāk jauniešu iegūst izglītību, taču mērķis ir iesaistīti visus iedzīvotājus, patlaban ir jāpievērš pastiprināta uzmanība pieaugušo kompetences uzlabošanai visa mūža garumā. Vienlaikus jādara pieejams lielāks valodu klāsts, lai cilvēki varētu apgūt valodas, kas viņus visvairāk interesē.

6.1. Vairāk iespēju apgūt vairākas valodas

Divos iepriekšējos Komisijas paziņojumos²³ noteikti stratēģiski mērķi un prioritātes, lai no agrīna vecuma efektīvi mācītu daudzas valodas. Tie joprojām ir spēkā un ir jāīsteno. Lai gan vairākums dalībvalstu no 1999. līdz 2005. gadam nodrošināja vairāk valodu apguves iespēju pamatzglītībā un vidējā izglītībā, tas lielākoties nozīmēja angļu valodas apguvi²⁴. Gandrīz pusē dalībvalstu skolēniem, apgūstot obligāto izglītību²⁵, joprojām nav iespējas apgūt divas valodas, un stāvoklis ir vēl sliktāks profesionālajā izglītībā un apmācībā²⁶. Valodas nereti uzskata par grūtu priekšmetu un būtisku nesekmības iemeslu skolā. Ir jāpieliek pūles, lai motivētu skolēnus un pielāgotu mācīšanas metodes viņu vajadzībām. Sīkāk jāizpēta pasīvu valodu zināšanu nozīme, un jāveicina atbilstošas valodu apguves metodes, lai ļautu saprast un pamatlīmenī sazināties dažādās valodās.

²³ COM(2003) 449, *Valodu apguves un valodu daudzveidības sekmēšana: rīcības plāns 2004.–2006. gadam*. COM(2005) 596, *Jauna daudzvalodības pamatstratēģija*. Skatīt arī *Ziņojumu par rīcības plāna īstenošanu*, COM(2007)554.

²⁴ M. Strubell et al., *The diversity of language teaching in the European Union*, 2007 (Ziņojums Eiropas Komisijai, DG EAC) http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html

²⁵ Eurydice, Pamatdati par valodu mācīšanu Eiropas skolās, 2005. gada izdevums, <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/showPresentation?pubid=049EN>.

²⁶ Cedefop tematiskie pārskati, http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/.

Jānodrošina, lai studentiem profesionālajā izglītībā un apmācībā būtu pieejama uz praksi vērsta valodu apmācība, kas atbilstu viņu profesijai un darbam nākotnē. Augstskolām jānodrošina, lai studenti pamatīgi apgūtu valodas neatkarīgi no specializācijas jomas.

Iespēja ir lielāka, ka pieaugušie ir vienvalodīgi, īpaši ja tiem ir samērā zema kvalifikācija un amats. Tie nereti uzskata, ka laika un motivācijas trūkums ir galvenie iemesli, lai neapgūtu valodas, kā arī vajadzīgs elastīgāks piedāvājums. Tādēļ konkrēts uzdevums ir uzlabot valodu apguves piedāvājumu pieaugušajiem²⁷. Valodu apguvei ārpus formālās izglītības vairāk jāizmanto plašsaziņas līdzekļi, jauna tehnoloģija, kultūras un brīvā laika aktivitātes.

Joprojām daudz darāmā, lai palielinātu apguvei piedāvāto valodu skaitu, it īpaši saistībā ar otrās svešvalodas izvēli, ņemot vērā vietējos apstākļus (robežreģionus, kopienas, kas runā citā valodā utt.). Valodu klāsta paplašināšanas organizatoriskās grūtības var risināt, izmantojot jaunas tehnoloģijas (tālmācība internetā, videokonferences klasē un virtuāla apmaiņa) un veidojot skolu un izglītības sniedzēju tīklus, partnerības ar vietēja mēroga ieinteresētajām personām un sadraudzību ar ārzemju iestādēm.

6.2. Efektīva valodu mācīšana

Komisija nesēn pieņēma paziņojumu par Eiropas sadarbību skolu jomā²⁸ un atbalsta skolotāju nozīmes atzīšanu valodu un starpkultūru prasmi uzlabošanā Padomes secinājumos par starpkultūru kompetenci²⁹ un daudzvalodību³⁰. Konstatēts, ka īpaši svarīgi, lai skolotāji uzlabotu starpkultūru prasmes un zināšanas valodā, kuru viņi māca, ir ļaut tiem pavadīt laiku ārzemēs³¹. Skolotāju mobilitāte patlaban ir ļoti zema, jo ir grūti strādāt par skolotāju ārzemēs, trūkst karjeras stimulu vai pat iespējama negatīva ietekme uz karjeru, un visbeidzot stingri mehānismi kavē divpusēju un daudzpusēju apmaiņu; visi šie iemesli kopā attur daudzus skolotājus no pieteikšanās³².

Pēdējos piecus gadus ir bijusi tendence agrāk sākt valodu apguvi pamatizglītībā, vienlaikus populārāka kļuvusi satura un valodas integrēta apguve, it īpaši vidējā izglītībā. Bieži vien valodas māca cilvēki, kas nav valodu speciālisti un ne vienmēr tekoši pārvalda valodu, kuru viņi māca, tāpēc viņiem būtu vajadzīga atbilstoša apmācība par valodu mācīšanas metodēm.

Nesen uzmanību pievērsuši divi citi valodu apguves aspekti. Valsts valodas skolotāji arvien biežāk saskaras ar klasēm, kurās skolēniem ir atšķirīgas dzimtās valodas, tādēļ šiem skolotājiem noderētu apmācība par metodēm, kas vajadzīgas, lai mācītu savu valodu kā otro valodu vai svešvalodu. Mazāk izplatītu valodu mācīšanai skolas nereti nodarbina nekvalificētus darbiniekus, jo trūkst skolotāju. Ir jāveic pasākumi, lai viņus atbalstītu un uzlabotu viņu valodu prasmes.

Komisija

²⁷ Mūžizglītības programma un Eiropas Sociālais fonds finansē inovatīvus projektus šajā jomā.

²⁸ COM(2008) 425, Uzlabot prasmes 21. gadsimtam. Programma Eiropas sadarbībai skolu jomā.

²⁹ http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC1.pdf.

³⁰ http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC-MULTILIN.pdf.

³¹ P. Franklin et al., *Languages and Cultures in Europe (LACE)* http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html.

³² Williams, Strubell et al., *Detecting and Removing Obstacles to the Mobility of Foreign Language Teachers*, 2006. gads, http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html.

- izmantos ES programmas, lai atbalstītu vairāku valodu mācīšanu, izmantojot mūžizglītību, skolotāju un skolēnu mobilitāti, valodu skolotāju apmācību, skolu partnerības, kā arī pētniecību un inovatīvu metožu izstrādi, kas pielāgotas dažādām mērķgrupām;
- izveidos labākās valodu mācīšanas un apguves prakses reģistru daudzvalodības jomā un darīs to pieejamu dalībvalstīm.

Dalībvalstis ir aicinātas

- sniegt visiem konkrētas iespējas apgūt valsts valodu(-as) un divas citas valodas;
- darīt pieejamu plašāku valodu klāstu, lai apguvēji varētu izvēlēties paši un lai vietējās vajadzības atbilstu piedāvātajām valodām;
- atbalstīt visu skolotāju un citu valodu mācīšanā iesaistītu cilvēku apmācību;
- veicināt valodas skolotāju mobilitāti, lai uzlabotu viņu valodu un starpkultūru prasmes.

7. PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI, JAUNA TEHNOĻĪJA UN TULKOŠANA

Mūsdienu globalizētajā Eiropā valodu lietošana un citi saziņas līdzekļi veido būtisku vajadzīgo prasmju daļu. Jānodrošina, lai ikvienam būtu iespēja efektīvi sazināties paplašinātajā Eiropas Savienībā. Tas attiecas ne tikai uz tiem, kas jau ir daudzvalodīgi, bet arī uz tiem, kas ir vienvalodīgi vai kuru valodu prasmes nav tik izkoptas.

Plašsaziņas līdzekļi, jaunā tehnoloģija un cilvēka veiktas un automātiskās tulkošanas pakalpojumi var tuvināt pieaugošo ES valodu un kultūru dažādību iedzīvotājiem un nodrošināt līdzekļus, kā pārvarēt valodas šķēršļus. Tiem var būt ļoti liela nozīme, samazinot minētos šķēršļus un dodot iedzīvotājiem, uzņēmumiem un valsts pārvaldes iestādēm iespēju izmantot vienotā tirgus un globalizētās ekonomikas piedāvātās iespējas. Pētniecības un attīstības pamatprogramma un programma *Media* īpaši atbalsta šādus centienus. Plašsaziņas līdzekļiem ir liels potenciāls veicināt kultūru dialogu, tuvāk iepazīstinot ar mūsu sabiedrību, ļaujot izpausties daudziem un dažādiem viedokļiem. Tādējādi plašsaziņas līdzekļi var arī būt lielisks neformālas valodu apguves rīks, kas var izmantot izglītojošo atpūtu un filmas ar subtitriem.³³

Saskaroties ar globalizēto tiešsaistes ekonomiku un arvien pieaugošo informācijas klāstu visās iespējamās valodās, ir svarīgi, lai pilsoņiem būtu pieejama informācija un pakalpojumi pāri valstu un valodu robežām un lai viņi varētu tos izmantot ar interneta un mobilo iekārtu starpniecību. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijā (IKT) jāņem vērā valodu aspekts un jāveicina satura veidošana vairākās valodās. Šis vispārējais mērķis ir atbalstīts politikas nostādnēs informācijas sabiedrībai “i2010”, kurās viens no mērķiem ir izveidot vienotu Eiropas informācijas telpu, nodrošinot netraucētu piekļuvi uz IKT balstītiem pakalpojumiem un uzlabojot bagātīga, daudzvalodīga satura izstrādes apstākļus.

Dialogs ar iedzīvotājiem nozīmē mijiedarbību. Šajā jomā ES iestādes ir uzlabojušas tehnoloģijas izmantošanu, darot iespējamu mutisko tulkošanu vairākās valodās un saziņu ar

³³ Study on the needs and practice of the European audiovisual industry in respect of dubbing and subtitling, http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/evaluation/studies/index_en.htm.

attālām vietām un plašu sabiedrību. Galvenie tirgū pieejamie instrumenti ir videokonferences, tērētavas internetā un konferenču un pasākumu pārraidīšana tiešsaistē. Ir jārosina turpmāka šīs tehnoloģijas izmantošana un uzlabošana.

Cilvēka veikta un automātiska tulkošana ir ļoti svarīgas daudzvalodības politikā. Tās abas var veicināt informācijas apmaiņu starp valsts iestādēm un uzlabot pārrobežu administratīvo sadarbību. Piemēram, Iekšējā tirgus informācijas sistēma (IMI)³⁴ tiek izstrādāta, lai dalībvalstis varētu apmainīties ar informāciju visās oficiālajās ES valodās un tādējādi palīdzētu īstenot administratīvās sadarbības pienākumu, kas paredzēts vairākos ES tiesību aktos³⁵. Automātisku tulkošanu izmanto arī, lai nodrošinātu labāku pārskatāmību saistībā ar publiskā iepirkuma iespējām un Eiropas Patentu biroja procedūrās.

Visbeidzot cilvēka veikta tulkošana nenoliedzami ir ļoti svarīgs veids, kā iepazīt citas kultūras. Sakot Umberto Eko vārdiem: “Tulkošana ir Eiropas valoda”. Eiropas kultūras mantojumā ir meistardarbi, kas sākotnēji sarakstīti dažādās valodās, bet mēs tos pazīstam, jo pastāv sena literārās tulkošanas tradīcija, kura ir jāstiprina, lai citās valodās (īpaši retāk izmantotās valodās) sarakstītie darbi kļūtu pieejami plašākai publikai. Komisija izpētīs iespējas, kā uzlabot sinerģiju starp tulkošanu veicinošām programmām un iniciatīvām³⁶, lai uzlabotu mūsu kopīgā kultūras mantojuma pieejamību un atbalstītu Eiropas publiskās telpas pilnveidošanu.

Komisija

- *atbalstīs subtitru izmantošanu un Eiropas plašsaziņas līdzekļu produkcijas apriti;*
- *atbalstīs valodu un saziņas tehnoloģiju pilnveidošanas un izplatīšanas projektus;*
- *vadīs konferenci par tulkošanas nozīmi atvērtības, izpratnes un kultūru dialoga veicināšanā;*
- *kopā ar dalībvalstīm paplašinās IMI piemērošanas jomu, iekļaujot vairāk reglamentētu profesiju, un atbalstīs Pakalpojumu direktīvā paredzētās administratīvās sadarbības prasības.*

Dalībvalstis ir aicinātas

- *sadarboties ar ieinteresētajām personām, lai veicinātu daudzvalodību ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību, īpaši atbalstot subtitru izmantošanu filmām, un sekmētu kultūras izpausmju apriti Eiropā;*
- *veicināt un rosināt daudzvalodību sekmējošu jaunu tehnoloģiju izmantošanu un turpmāku izstrādi.*

³⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/index_en.html.

³⁵ Piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu (OV L 255, 30.9.2005., 22. lpp.) vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV L 376, 27.12.2006., 36. lpp.).

³⁶ Piemēram, programma “Kultūra”.

8. DAUDZVALODĪBAS ĀRĒJĀ DIMENSIJA

Daudzvalodības nozīmi kultūru dialogā arvien vairāk apzinās ES ārējās attiecībās³⁷. Valodu daudzveidība ir sastopama ne tikai Eiropā, un mūsu pieredzi, cienot daudzveidību un veicinot valodu prasmes, var lietderīgi izmantot attiecībās ar citām valstīm. Šajā ziņā Eiropas Parlaments ir vērsis uzmanību uz faktu, ka dažas ES valodas (tā sauktās pasaulē plašāk lietotās Eiropas valodas³⁸) lieto arī daudzās valstīs, kas nav ES dalībvalstis un atrodas dažādos kontinentos; tādēļ šīs valodas veido būtisku saikni starp cilvēkiem un tautām dažādos pasaules reģionos.

Ārējās dimensijas galvenais mērķis ir pilnībā īstenot to ES valodu potenciālu, kuras lieto trešās valstīs, veicināt ES valodu mācīšanu un apguvi ārzemēs un valodu, kuras nav ES valodas, apguvi Eiropas Savienībā, apmainoties ar pieredzi, labu praksi un veidojot kopīgas ieinteresēto personu grupas. Ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis, jau sperti konkrēti soļi šajā virzienā saskaņā ar kopīgajām deklarācijām.

Komisija

- *veidos partnerības un stiprinās sadarbību daudzvalodības jomā ar valstīm ārpus ES, ņemot vērā priekšrocības, ko sniedz Eiropas valodas, kuras plaši izmanto visā pasaulē;*
- *veicinās visu ES valodu mācīšanu un apguvi ārzemēs.*

Dalībvalstis ir aicinātas

- *pastiprināti veicināt kontaktu tīklu veidošanu un sadarbību starp attiecīgajiem institūtiem, lai vairāk popularizētu ES valodas ārzemēs.*

9. ĪSTENOŠANA

Daudzvalodības politikai ir daudzas dažādas ieinteresētās personas vietējā, reģionālā, valsts un ES līmenī. Komisija veidos strukturētu dialogu ar pieciem virzieniem.

- (1) Tā sadarbosies ar dalībvalstīm, procesā “Izglītība un mācības 2010. gadam” izmantojot atklātās koordinācijas metodi, lai stiprinātu daudzvalodību jaunajā stratēģiskajā sadarbības programmā pēc 2010. gada. Tādēļ tā paplašinās valodu darba grupā apskatāmo jautājumu klāstu, lai iekļautu visus daudzvalodības aspektus.
- (2) Komisija izveidos platformu ar plašsaziņas līdzekļiem, kultūras organizācijām un citām pilsoniskās sabiedrības ieinteresētajām personām, lai apspriestos un apmainītos ar praksi, kā veicināt daudzvalodību kultūru dialogā.

³⁷ *Agreed Conclusions of the third Euro-Mediterranean Conference of Ministers of Culture*, Atēnas, 2008. gada 29. un 30. maijs; *Presidency Declaration at the Conference New Paradigms, New Models — Culture in the EU External Relations*, Ļubļana, 13. un 14. maijs, http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/kulturno_sodelovanje/nove_paradigme_novi_modeli_kultura_v_zunanjih_odnosih_eu/.

³⁸ Eiropas Parlaments atzīmēja “pasaulē plašāk lietoto Eiropas valodu stratēģisko nozīmi, jo tās ir līdzeklis saziņai un solidaritātei, sadarbībai un ekonomiskām investīcijām” un tādēļ ieteica šo koncepciju kā “vienu no galvenajām politiskajām vadlīnijām Eiropas daudzvalodības politikā”; Eiropas Parlamenta rezolūcija par jaunu daudzvalodības pamatstratēģiju (2006/2083(INI)).

- (3) Pilnveidojot uzņēmējdarbības forumu, tā izveidos pastāvīgu pamatu sadarbībai ar attiecīgajām ieinteresētajām personām.
- (4) Komisija apkopos un izplatīs informāciju par labu praksi un sistemātiski veicinās sinerģiju veidošanu starp iepriekšminētajiem trijiem forumiem. Tā regulāri pārskatīs sasniegto, piemēram, katru otro gadu rīkojot ES valodu konferenci.
- (5) Tā ieklaus daudzvalodību attiecīgajās ES politikas jomās un veiks iepriekš minētās darbības.

10. SECINĀJUMI

Komisija aicina dalībvalstis un citas ES iestādes apstiprināt pārnozaru politikas pamatu daudzvalodības jomā, kas izklāstīts šajā paziņojumā, un īstenot to visatbilstošākajā līmenī.

Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm 2012. gadā veiks vispārēju pārskatu.